

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ATHENS SCHOOL OF FINE ARTS
SCHOOL OF FINE ARTS
DEPARTMENT OF FINE ARTS

ΤΟΜΕΑΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ/ PAINTING DIVISION

ΙΓ' Εργαστήριο / Painting Studio 13

Δ/ΝΤΗΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ/STUDIO DIRECTOR

Δρ. Ερατώ Χατζησάββα/Dr. Erato Hadjisavva

Πτυχιακή Εργασία

Graduate (Batchelor) Thesis

Προσφυγικό αντίσκηνο

Refugee tent

Ελένη Νικολάου/Eleni Nicolaou

A.M. / R.N. :4099

Επιβλέπων Καθηγητής/Supervisor Professor

Δρ. Ερατώ Χατζησάββα/Dr. Erato Hadjisavva

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2024

Athens, September 2024

Επιβλέπων Καθηγητής/ Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Δρ. Ερατώ Χατζησάββα/Dr. Erato Hadjisavva

Ψηφιακή υπογραφή

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

«Δηλώνω ότι είμαι η αποκλειστική δημιουργός της πρωτότυπης εργασίας, νόμιμη κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της και ότι έχω το δικαίωμα, να παραχωρήσω τα δικαιώματα που αναφέρονται στην παρούσα άδεια.

Βεβαιώνω, ότι το σύνολο του τεκμηρίου που καταθέτω αποτελεί γνήσιο έργο παραχθέν από εμένα και δεν παραβιάζει τα δικαιώματα άλλου δημιουργού με οποιονδήποτε τρόπο.

Τα τεκμήρια που καταθέτω είναι το τελικό εγκεκριμένο έργο από την εξεταστική επιτροπή, δεν προκύπτει από λογοκλοπή ή νοθευμένη έρευνα, δεν προσβάλλει πνευματικά δικαιώματα άλλων δημιουργών και δεν παραβιάζει προσωπικά δεδομένα.

Ως κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της εργασίας αυτής, παραχωρώ στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών το μη-αποκλειστικό δικαίωμα δημοσίευσης και διάθεσης της ψηφιακής μορφής της εργασίας μου, εντός και εκτός του δικτύου, μέσω του Ιδρυματικού Αποθετηρίου «Art-IA», με την προϋπόθεση ότι διατίθεται με μία από τις άδειες που έχω επιλέξει κατά την αυτό-απόθεση. Η εν λόγω παραχώρηση δεν συγκρούεται με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων ή με παραχωρηθέντα ήδη από εμένα σε τρίτους σχετικά δικαιώματά μου. Η βιβλιοθήκη δεν ασκεί κανενός είδους επιμέλεια στο περιεχόμενο της εργασίας μου και αναλαμβάνω πλήρως την ευθύνη του περιεχομένου της.

Η έγκριση της παρούσας εργασίας δεν υποδηλώνει απαραίτητως την αποδοχή των απόψεων του/της συγγραφέα/ως από την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών.

Κεντρική ιδέα/Θέμα του έργου

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται τις εντάσεις που ενυπάρχουν στη διεργασία της μνήμης ως βιώματος, ερμηνεύει εικαστικά έννοιες όπως η απώλεια, η προσφυγιά καθώς και το τραύμα που άφησε η Τουρκική εισβολή του 1974 στον κυπριακό λαό.

Η εγκατάσταση αυτή περιλαμβάνει ένα προσφυγικό αντίσκηνο «χτισμένο» από στοίβες ρούχων και δεκατέσσερις πίνακες ζωγραφικής με μεικτά υλικά που το περιβάλλουν. Ο θεατής μπαίνοντας στο αντίσκηνο συναντά τις 1619 φωτογραφίες Ελληνοκυπρίων, Ελλαδιτών και 453 Τουρκοκυπρίων αγνοουμένων, όπως αυτές υπάρχουν στο αρχείο της Επιτροπής Αγνοουμένων (ΔΕΑ) και χρησιμοποιούνται στην εγκατάσταση ως ισχυρή υπενθύμιση των μαζικών δολοφονιών. Το ηχητικό ντοκουμέντο στο περιβάλλον της εγκατάστασης είναι η ομιλία της κας Μαρίας Λεοντίου, κόρης του αγνοούμενου Κυριάκου Λεοντίου Χατζηχριστούδια από την Άσσια, στο 38^ο ετήσιο συνέδριο της Παγκόσμιας Συντονιστικής Επιτροπής Κυπριακού Αγώνα (ΠΣΕΚΑ) που έλαβε χώρα στην Ουάσιγκτον τον Μάιο του 2023.

Πενήντα χρόνια μετά και το τραύμα του κυπριακού λαού παραμένει αιμορραγόν. Η μνήμη όπου και να την αγγίξεις πονεί» σημειώνει ο ποιητής Γιώργος Σεφέρης (1900-1971). Σκοπός μου, οι εικόνες, τα τεκμήρια και οι ήχοι που ανασύρονται κατά τη διεργασία της μνήμης να παραμείνουν ζωντανά. Τα στοιχεία και τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν στο έργο στοιχειοθετούν τον βαθύ στοχασμό σχετικά με την ανακατασκευή του παρελθόντος.

Το αρχαιακό υλικό που μου παραχωρήθηκε από τις ανασκαφές και εκταφές καθώς και τα ευρήματα από ότι απέμεινε από τις σωρούς λειτούργησε ως οπτικό ερέθισμα και θεωρώ ότι έχει κύριο λόγο στην ολοκλήρωση του έργου μου τόσο αισθητικά όσο και εννοιολογικά. Καλλιτέχνες όπως ο Christian Boltanski, ο Anselm Kiefer, ο Antoni Tàpies και ο Νίκος Κεσσανλής αποτελούν τις βασικές πλαστικές επιρροές στην καλλιτεχνική μου πρακτική.

Λέξεις Κλειδιά: συλλογική μνήμη, θεωρία του τραύματος, αγνοούμενοι, προσφυγικό, εγκατάσταση, ρούχο, προσφυγικό αντίσκηνο.

Description of the project

This thesis deals with the tensions inherent in the process of memory as an experience, interpreting visually concepts such as loss, displacement, and the trauma left by the Turkish invasion of 1974 on the Cypriot people.

This installation includes a refugee tent "built" from stacks of clothes and fourteen mixed media paintings surrounding it. Upon entering the tent, the viewer encounters 1,619 photographs of Greek Cypriots, Greeks, and 453 Turkish Cypriots who remain missing, as these images exist in the archives of the Committee on Missing Persons (CMP) and are used in the installation as a strong reminder of the mass killings. The audio document in the installation's environment is the speech of Mrs. Maria Leontiou, daughter of the missing Kyriakos Leontiou Hadjichristoudia from Asgia, delivered at the 38th annual conference of the World Coordinating Committee for the Cyprus Struggle (PSEKA) held in Washington in May 2023.

Fifty years later, the trauma of the Cypriot people remains bleeding. As poet Giorgos Seferis (1900-1971) notes, "Memory, wherever you touch it, hurts." My goal is for the images, documents, and sounds that emerge during the process of memory to remain alive. The elements and materials used in the work constitute deep reflection on the reconstruction of the past.

The archival material provided to me from the excavations, exhumations, and the remains of whatever was left from the piles served as visual stimuli, and I believe it played a key role in the completion of my work, both aesthetically and conceptually. Artists such as Christian Boltanski, Anselm Kiefer, Antoni Tàpies, and Nikos Kessanlis serve as primary artistic influences in my practice.

Keywords: collective memory, trauma theory, missing persons, displacement, installation, clothing, refugee tent.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα

Η Ελένη Νικολάου γεννήθηκε στη Λάρνακα της Κύπρου το 1999 και είναι εικαστικός καλλιτέχνης με έδρα την Αθήνα, Ελλάδα. Από μικρή ηλικία ασχολήθηκε με τη ζωγραφική και τη χαρακτική. Σπούδασε Καλές Τέχνες στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας, με υποτροφία από το ΙΚΥΚ (πρόγραμμα ΑΡΙΣΤΕΙΑ), υπό την καθοδήγηση των Δρ Ερατώ Χατζησάββα (1ο-6ο έτος) και Μάριου Σπηλιόπουλου (1ο έτος). Τον Οκτώβριο του 2024 ολοκλήρωσε το ενιαίο και αδιάσπαστο μεταπτυχιακό της (integrated master) στην ΑΣΚΤ.

Το έργο της χαρακτηρίζεται από εξπρεσιονιστική αισθητική και επικεντρώνεται κυρίως σε εγκαταστάσεις μικτών μέσων και υλικών, καθώς και σε μεγάλες ζωγραφικές συνθέσεις. Στα έργα της χρησιμοποιεί ποικιλία υλικών, όπως πηλό, ύφασμα, κάρβουνο, χρώμα, μαρμαρόσκονη και λάδια. Η τέχνη της ασχολείται με τη σκοτεινή πλευρά του πολιτισμικού παρελθόντος και τα κοινωνικά ζητήματα που προκύπτουν από αυτό.

Η Ελένη έχει συμμετάσχει σε πληθώρα εικαστικών εκθέσεων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, σε σημαντικούς χώρους, όπως το Σπίτι της Κύπρου - Πρεσβεία της Κύπρου στην Ελλάδα, το Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης, το Κέντρο Τεχνών Μετς, το Τρένο στο Ρούφ - Αμαξοστοιχία - Θέατρο, το Horizon-Κέντρο Έρευνας Τεχνολογίας και Καινοτομίας, και το Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας. Έχει εκθέσει επίσης στην Accademia Albertina Di Belle Arti στο Τορίνο, στη Στέγη Ελληνικού Πολιτισμού στη Στοκχόλμη, στο Στρασβούργο, για την Κυπριακή Προεδρία της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης και στην Πολωνία για τη 19η Διεθνή Μπιενάλε Γραφικών Τεχνών για Παιδιά και Νέους",

Η εγκατάσταση "Κρεμάλες στη Λευκωσία" ανήκει στη δημόσια συλλογή του Υφυπουργείου Πολιτισμού της Κύπρου και εκτίθεται στο Εθνικό Μουσείο Αγώνα στη Λευκωσία.

Επιπλέον, έχει συμμετάσχει σε καλλιτεχνικά εργαστήρια και εκπαιδευτικά συνέδρια, όπως το "Εργαστήριο Κρύας Κηρογραφίας στο Μπατίκ", το "Greening Dry Cleaning", τα "Δημιουργικά Στούντιο", και το πρόγραμμα καλλιτεχνικής ανταλλαγής Σουηδίας-Ελλάδας. Τα έργα της έχουν καλυφθεί από άρθρα σε σημαντικές εφημερίδες, όπως οι "ΕΣΤΙΑ", "Η ΑΥΓΗ" και "Liberal.gr".

Resume

Eleni Nicolaou was born in Larnaca, Cyprus, in 1999, and is a visual artist based in Athens, Greece. From a young age, she was involved in painting and printmaking. She studied Fine Arts at the Athens School of Fine Arts, with a scholarship from the Cyprus State Scholarship Foundation (IKYK, Excellence Program), under the guidance of Dr. Erato Hadjisavva (1st to 6th year) and Marios Spiliopoulos (1st year). In October 2024, she completed her integrated master's degree (Master's) at the Athens School of Fine Arts.

Her work is characterized by an expressionistic aesthetic and mainly focuses on mixed media and materials installations, as well as large-scale painting compositions. She uses a variety of materials in her works, such as clay, fabric, charcoal, soil, marble dust, and oil paints. Her art deals with the dark side of cultural history and the social issues arising from it.

Eleni has participated in numerous visual art exhibitions both in Greece and abroad, in important venues such as the House of Cyprus - Embassy of Cyprus in Greece, the Michalis Kakogiannis Foundation, the Mets Arts Centre, the Train at Rouf - Railway Theater, the Horizon - Center for Research, Technology, and Innovation, and the Nicosia Municipal Arts Centre. She has also exhibited at the Accademia Albertina di Belle Arti in Turin, at the Greek Cultural Foundation in Stockholm, in Strasbourg for the Cypriot Presidency of the Committee of Ministers of the Council of Europe, and in Poland for the 19th International Biennale of Graphic Arts for Children and Young People.

Her installation "Hangman's Noose in Nicosia" is part of the public collection of the Ministry of Culture of Cyprus and is exhibited at the National Museum of Struggle in Nicosia. Additionally, she has participated in artistic workshops and educational conferences, such as the "Cold Wax Workshop in Batik," "Greening Dry Cleaning," "Creative Studios," and the Greece-Sweden artistic exchange program. Her works have been covered in major newspapers, including "ESTIA," "I AVGI," and "Liberal.gr."

ΕΡΓΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Refugee tent, mixed media, 850x 500 x 250cm, 2024.

Προσφυγικό Αντίσκηνο, μικτή τεχνική, 850 x 500 x 250 εκ, 2024.

Πληγή, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Wound, mixed media, 200x250cm, 2024.

Ψυχές, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Manes, mixed media, 200x250cm, 2024.

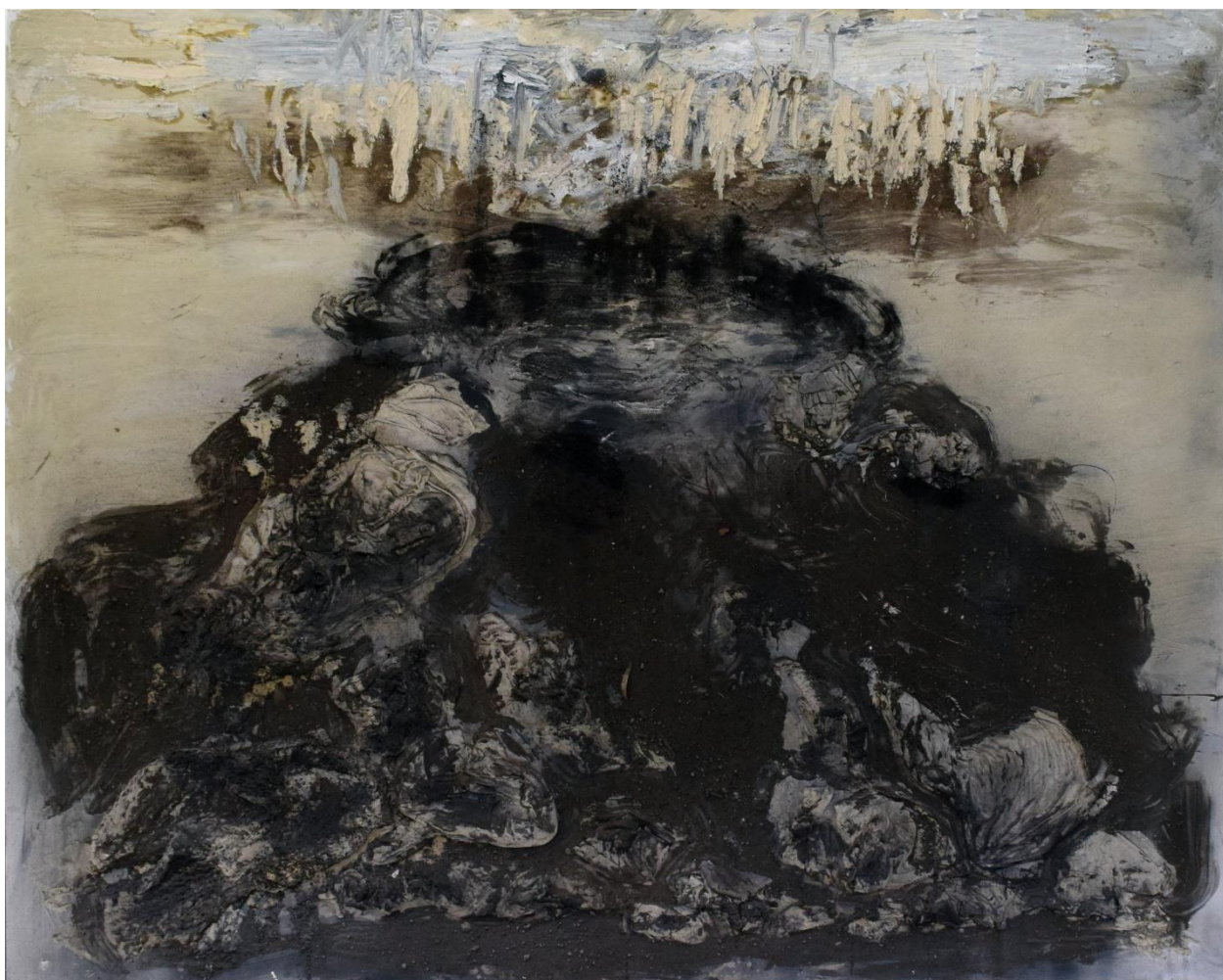
Πέλαγος, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Offing, mixed media, 200x250cm, 2024.

Καμένη Γη, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Burnt Umber, mixed media, 200x250cm, 2024.

Εκταφή I, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Exhumation I, mixed media, 200x250cm, 2024.

Εκταφή II, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Exhumation II, mixed media, 200x250cm, 2024.

Οδόφραγμα, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Barricade, mixed media, 200x250cm, 2024.

Απομεινάρια II, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Remains II, mixed media, 200x250cm, 2024.

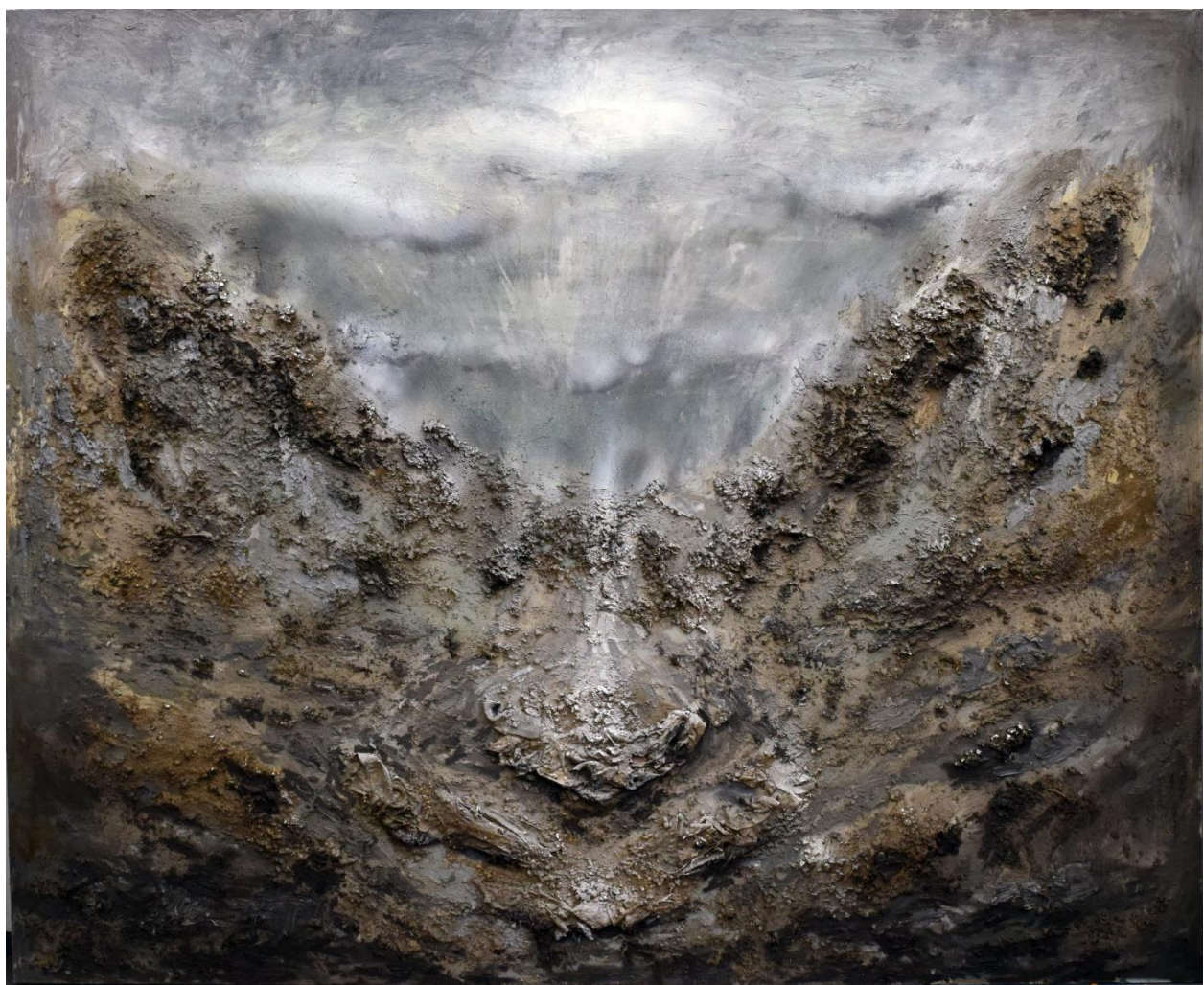
Αποκάλυψη, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Unveil, mixed media, 200x250cm, 2024.

Απομεινάρια Ι, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Remains I, mixed media, 200x250cm, 2024.

Τοπίο, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Landscape, mixed media, 200x250cm, 2024.

Ανάγλυφο, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Relief, mixed media, 200x250cm, 2024.

Χωράφι, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Field, mixed media, 200x250cm, 2024.

Απόκοσμο, μικτή τεχνική, 200x250εκ, 2024.

Eerie, mixed media, 200x250cm, 2024.